

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ НА КАФЕДРІ СОЦІАЛЬНОЇ МЕДИЦИНИ

Голованова І.А.¹, Касинець С.С.¹, Жабо Т.М.^{1,2}, Носенко Т.В.²

¹ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

²Полтавський обласний Центр медико-соціальної експертизи

Висвітлені провідні шляхи оптимізації професійної підготовки майбутніх лікарів у сучасних умовах на кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою.

Ключові слова: професійна підготовка, сучасний лікар, навчальні технології.

Гострою проблемою для нашої держави є охорона здоров'я і підготовка лікарів нової формації. Мала тривалість життя населення, значне поширення більшості соматичних хвороб, які мають епідемічний характер (серцево-судинні, імунodefіцитні стани, хронічний стрес), потребують усебічної підготовки майбутніх лікарів.

В умовах реформування вищої освіти України актуальною стає проблема якості професійної підготовки фахівців медичного профілю. Серед найважливіших принципів формування єдиного освітнього середовища виділяється досягнення високої якості навчання майбутніх лікарів шляхом уведення єдиної технології управління якістю освіти. На якість професійної підготовки впливають якість освітніх стандартів, зміст навчальних планів і програм, професійна компетентність педагогів, якість загальноосвітньої підготовки абітурієнтів, рівень організації навчального процесу і науково-методичного забезпечення, матеріально-технічна база, морально-психологічна атмосфера й ін. Процес навчання студентів у вищих медичних навчальних закладах характеризується певною специфікою, пов'язаною з тим фактом, що від майбутнього лікаря в конкретних обставинах можуть знадобитися його всебічні професійні знання для ефективної лікувальної роботи, організаторські здібності, вміння керувати людьми в екстремальних ситуаціях, спілкуватися з пацієнтами та їхніми рідними. Цілеспрямована підготовка майбутнього фахівця-лікаря XXI століття вимагає детального аналізу сучасної системи вищої медичної освіти, виявлення і визначення її проблем та протиріч.

Аналіз наукової літератури свідчить, що науковці ґрунтовно досліджують питання професійної підготовки майбутніх фахівців із вищою освітою. Для досягнення поставленої мети необхідно враховувати такі чинники: соціальне замовлення суспільства на кваліфікованих лікарів; різке розширення практичної сфери медичних послуг; демографічні фактори; потреба у вирішенні нових соціальних проблем; задоволення потреб різних верств населення в наданні кваліфікованих медичних послуг.

У сучасній літературі поняття «професійна підготовка» тісно взаємопов'язане з професійним навчанням і відображає процес оволодіння знаннями, вміннями й навичками, необхідними для ефективної професійної діяльності лікаря. Крім того, це поняття розглядається як сукупність спеціальних знань, навичок, умінь, якостей і норм поведінки, які забезпечують можливість успішного виконання професійних обов'язків.

Оскільки підготовка до професійної діяльності не може обмежуватися оволодінням майбутніми лікарями виключно процесуальною стороною професійної діяльності, необхідні також цілеспрямоване формування і розвиток професійних та особистісних якостей, які забезпечують ефективність обраної діяльності. Відповідно, ми розглядаємо професійну підготовку студентів у вищих навчальних закладах медичного профілю як цілісну педагогічну систему, функціонування якої передбачає створення умов для розвитку особистості майбутнього лікаря.

Пріоритетним напрямом підготовки лікарів на кафедрі соціальної медицини є створення умов для поглибленого опанування спеціальних умінь і практичних навичок із формуванням самостійного клінічного мислення в межах реалізації державної стратегії зміцнення ланки первинної медико-санітарної допомоги, етапності надання медичної допомоги. Ці важливі питання висвітлюються студентам 4-го курсу. Реалізація навчальних технологій, орієнтованих на реальні потреби охорони здоров'я населення, передбачає створення умов, максимально наближених до професійної діяльності лікарів на місцях майбутнього працевлаштування, що потребує відходу від класичної форми викладання.

Сучасний лікар працює в досить освіченому суспільстві, в умовах постійного оновлення інформаційного поля, тому він мусить прагнути самовдосконалення. Майбутні лікарі мають демонструвати вміння отримувати і використовувати нову інформацію. З цією метою кафедра широко залучає Інтернет-ресурси, соціальні мережі, які активно використовуються студентами.

Майбутнє нації визначається новими вимогами до підготовки лікаря з подальшою професійною реалізацією нових знань і вмінь. У суспільстві зростає попит на спеціаліста, який уміє використовувати нові методи діагностики і лікування, здатний до роботи в різноманітних системах надання медичної допомоги. Тому менталітет сучасної людини, в тому числі студента-медика, майбутнього спеціаліста необхідно змінювати.

Зважаючи на сучасні вимоги, необхідно вибудувати систему підготовки лікаря. Насамперед потрібно приділяти більше уваги практичним навичкам, а теоретичні моменти залишити для самостійного вивчення студентами, вказавши їм літературні джерела, державні постанови, електронні варіанти методичних розробок. Для реалізації цих моментів кожному студенту 5-го курсу видається папка документів, з якими вони безпосередньо будуть мати справу в практичній діяльності (лікарняні листки, направлення на МСЕК, екстрене повідомлення, талон амбулаторного пацієнта, статистичний талон хворого, який вибув зі стаціонару, й ін.), приділяється увага їх заповненню, підкреслюється значення звітної документації.

Велике значення має розвиток духовності, моральності, гуманізації, патріотизму. Недооцінка їх призводить до серйозних труднощів у процесі адаптації до соціуму, при виборі особистого типу поведінки, що базується на цивільній відповідальності, толерантності та лояльності.

Провідний напрям сучасної медицини – профілактичний, а не лікувальний. Досвід більшості країн свідчить, що для зміни наявної ситуації в охороні здоров'я необхідні ретельне вивчення здорового організму і впровадження

профілактичних заходів, які сприятимуть можливості сучасних методів дослідження, виділенню великої групи факторів ризику розвитку хвороб, що дозволить запобігти їх розвитку та бути необхідним для його збереження. Ось чому просвітній роботі надається великого значення на кафедрі соціальної медицини.

Високий професіоналізм і творче довголіття лікаря мають, безумовно, базуватися на міцному здоров'ї. Тільки здорова розумово і фізично людина, психічно стійка здатна перебороти професійні труднощі.

У сучасних ринкових умовах постає потреба підготовки лікаря з економічних проблем, тобто лікарі мають розглядати свою діяльність не тільки з професійного, а й з економічного боку.

У професійній підготовці лікаря ми часто не враховуємо особисті особливості людини, але вони впливають на вибір професії, є сприятливим фоном і ґрунтом. Професійна діяльність розвиває риси характеру й особисті особливості, властиві цій професії. Споконвічні схильності відіграють важливу роль у виборі професії - вони можуть усвідомлюватися їх власником, прийматися як бажані та викликати почуття гордості, бажання допомагати людям. У момент навчання формується професійна картина світу, ставлення до себе, оточення і до життя в цілому. Будь-яка професія викликає професійну деформацію, яка особисто пов'язана з роботою лікаря-психіатра, невролога, терапевта. Під впливом позитивної професійної деформації особистість людини перетворюється, вона здобуває безліч комунікативних навичок, починає краще розуміти себе.

Список використаної літератури

1. Міцність знань студентів – невід'ємна умова успішності подальшої професійної діяльності / М. І. Тарапата, П. Я. Кравцов, Б. Г. Попов [та ін.] // Самостійна робота студентів вищих навчальних закладів : досвід, проблеми та перспективи: матеріали наук.-практ. конф. – Харків, 2004. – С. 147–148.
2. Неловкіна Берналь О.А. Соціально-професійна підготовка сучасного лікаря: американський та європейський підходи / О.А. Неловкіна Берналь // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2010. – № 1. – С. 101–106.
3. Медична освіта у світі та в Україні / Ю. В. Поляченко [та ін.]. – К.: Книга плюс, 2005. – 384 с.
4. Радомська Л. А. Українська система вищої освіти : переваги й недоліки Болонського процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті : [http:// conf.vstu.vinnica.ua/humed/2010/txt/Radomska_Stadniy.php](http://conf.vstu.vinnica.ua/humed/2010/txt/Radomska_Stadniy.php).

ЗАСТОСУВАННЯ ПІДХОДУ «РІВНИЙ - РІВНОМУ» В САНІТАРНО-ПРОСВІТНИЦЬКІЙ РОБОТІ СЕРЕД МОЛОДІ ТА ПІДЛІТКІВ УЧАСНИКАМИ СТУДЕНТСЬКОГО ВОЛОНТЕРСЬКОГО ЗАГОНУ

Голованова І.А., Ляхова Н.О., Бєлікова І.В., Лисак В.П.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті описується методичний підхід «рівний - рівному». Обґрунтовується доцільність застосування цього методу при проведенні санітарно-просвітницької роботи серед студентської молоді й учнів старших класів загальноосвітніх шкіл м. Полтави.

Ключові слова: санітарно-просвітницька робота, «рівний - рівному», здоровий спосіб життя.

Нині дуже гостро постало питання розробки й впровадження конкретних дій економічного, правового, просвітницького і виховного характеру, спрямованих на поліпшення стану здоров'я підлітків та молоді. Одним з ефективних шляхів вирішення цього завдання є створення умов для формування здорового способу життя в підлітків та молоді через сприйняття ними ідеалів і норм здорового життя, усвідомлення цінностей здоров'я, розуміння важливості здорового способу життя та формування індивідуальної поведінки кожного на цих принципах, що запобігають курінню, вживанню наркотиків, ризикам зараження ВІЛ-інфекцією чи венеричними хворобами.

Культивування здорового способу життя – багатогранний процес, який вимагає спільних зусиль якомога більшої кількості людей, різних фахівців, організацій і насамперед – самої молоді.

На виконання Постанови Верховної Ради України «Про Рекомендації парламентських слухань про становище молоді в Україні «Молодь за здоровий спосіб життя» і як захід для поліпшення роботи з патріотичного, правового, морального, екологічного виховання дітей і молоді, формування в них моральних цінностей, соціальної активності, утвердження здорового способу життя на кафедрі соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з біостатистикою та медичним правознавством у грудні 2012 року було створено студентський волонтерський загін «Студентська молодь за здоровий спосіб життя» із числа студентів 5 курсу медичного факультету.

За майже три роки діяльності волонтерського загін провів багато різноманітних заходів, але провідним напрямом діяльності залишається санітарно-просвітницька робота серед молоді міста, зокрема серед студентів вищих навчальних закладів. Для здійснення санітарно-просвітницької діяльності серед студентів та учнів старших класів застосовується метод навчання «рівний - рівному». Він масимально ефективний, адже думка однолітків набагато більше значить для молоді людини, ніж думка "дорослих повчальників".

Принцип «рівний навчає рівного» (*peer-to-peer education*) – це принцип, за якого значима інформація передається через довіре спілкування на рівних підготовлених волонтерів з однолітками. Формат передачі інформації може бути у вигляді навчальних занять, семінарів, акцій, бесід, тренінгів тощо. Однолітком є член певної групи однакового віку з іншими членами цієї групи. А рівний – це людина, яка належить до тієї ж групи за тими чи іншими ознаками (вік, стан здоров'я, освіта, соціальний статус, релігія, вид діяльності та ін.). Навчання методом "рівний – рівному" передбачає вплив членів певної групи на інших членів тієї ж групи з метою домогтися зміни поведінки останніх. Як стратегія зміни поведінки, метод має у своїй основі кілька відомих поведінкових теорій.

Соціально-когнітивна теорія (Social Learning Theory) стверджує, що люди навчаються безпосередньо на особистому досвіді, а також наслідуючи поведінку інших (значущих для них людей) – А. Бандура, 1986.

Теорія раціональної дії (The Theory of Reasoned Action) стверджує, що одним з елементів, які найбільш силь-